

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 80/2024-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Peter Szárszoi, s.r.o., Štefánikova 8, Michalovce, proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce č. k. 10C/3/2019-225 z 20. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Michalovce č. k. 10C/3/2019-225 z 20. septembra 2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a jeho právo na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Michalovce č. k. 10C/3/2019-225 z 20. septembra 2023 **zrušuje a vec vracia** Okresnému súdu Michalovce na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Michalovce **je povinný** sťažovateľovi nahradiť trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 1. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v záhlaví uvedeným uznesením okresného súdu. Navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Žiada o priznanie náhrady trov konania 530,86 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 80/2024-14 z 8. februára 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd v konaní o vrátenie daru (spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnosti) uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 10C/3/2019-214 z 9. marca 2023 sťažovateľa zaviazal zaplatiť zúčastnenej osobe trovy konania 4 533,01 eur. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej namietal správnosť výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny, keďže vyšší súdny úradník neuplatnil § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení účinnom do 31. decembra 2023 (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak klientom je fyzická osoba a predmet konania sa týka nehnuteľnosti, ktorá je určená na bývanie alebo slúži jej na bývanie. Sťažovateľ argumentoval, že je fyzickou osobou a predmetom konania je nehnuteľnosť, ktorá podľa stavebných predpisov slúži na bývanie (rodinný dom v obci Budkovce). Sťažnosť sťažovateľa bola ale zamietnutá napadnutým uznesením, ktorý vydal sudca.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ tvrdí, že sudca odôvodnil svoje rozhodnutie iba odkazom na dve rozhodnutia ústavného súdu. Aj na základe nich sudca vyslovil právny názor, že výška základnej sadzby tarifnej odmeny bola vypočítaná správne z hodnoty predmetu konania (vrátenie daru), t. j. z hodnoty spoluvlastníckeho podielu protistrany (39 990 eur). V prípade nálezú ústavného súdu sudca odčitoval: „... *pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi ocniteľné, potom sa táto suma považuje za základ pre tarifnú odmenu advokáta, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva. Explicitná kogentná úprava § 9 ods. 1 vyhlášky vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Možno teda z uvedeného vyvodiť, že pokiaľ je vec alebo plnenie, ktoré je predmetom daného právneho úkonu peniazmi ocniteľné, potom sa táto hodnota považuje za základ pre určenie tarifnej odmeny advokáta...*“ Dôvodil aj nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 176/2017-20 z 31. mája 2017, podľa ktorého „*je teda potrebné v každom konkrétnom prípade skúmať, či možno predmet právneho úkonu (t. j. plnenie) oceniť a v závislosti na tom stanoviť aj výšku náhrady trov konania... Navyše trovy konania plnia dve významné funkcie, a to preventívnu a sankčnú. Prístup k súdnemu konaniu bez nutnosti akýchkoľvek výdajov so sebou nesie riziko jeho zneužívania*“

(zbytočné či svojvoľné súdenie, tzv. sudičstvo). Proti takým prístupom by mala právna úprava trov konania pôsobiť preventívne; účastník konania, ktorý svojím protiprávnym konaním zapríčinil, že druhá strana musí brániť svoje práva v súdnom konaní, zásadne poniesie sankciu v podobe povinnosti nahradiť trovy konania, ktoré jej takto vznikli pri procesnej obrane...“.

5. V prípade prvého nálezu ústavného súdu sťažovateľ argumentoval, že sa vôbec nezaobera použitím § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, ale § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Navyše, predmetom sporu bolo osobné motorové vozidlo, a nie nehnuteľnosť určená na bývanie, ako to bolo v tejto veci. K druhému nálezu ústavného súdu sťažovateľ uvádza, že aj v tomto prípade sťažovateľ namietal, že na prípad určenia neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľností sa mal použiť § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky pri rozhodovaní o výške trov právneho zastúpenia.

6. Sudca teda založil svoje rozhodnutie iba na dvoch rozhodnutiach ústavného súdu, z ktorých sa ani jedno nezaobera uplatnením § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky. V procese interpretácie a uplatnenia príslušných ustanovení vyhlášky zo strany sudcu bol jednoznačne obsiahnutý prvok svojvôle a extrémneho rozporu s princípom spravodlivosti. Pravidlo v § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky je špeciálnym vo vzťahu k § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 vyhlášky, a teda má pred nimi prednosť. Prvým dôvodom zásahu do ústavných práv sťažovateľa teda bolo nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia a druhým taká aplikácia príslušných ustanovení vyhlášky, ktorou bol popretý samotný účel a zmysel tejto právnej úpravy.

7. Sťažovateľ poukázal aj na skutočnosť, že právo na priznanie primeranej a právnymi predpismi stanovenej konkrétnej výšky trov konania (aj tomu zodpovedajúca povinnosť neúspešnej strany sporu ich zaplatiť úspešnej protistrane) tiež súvisí s právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

III.

Vyjadrenia účastníkov konania

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd uviedol, že otázka uplatnenia § 10 ods. 2, resp. § 11 vyhlášky bola opakovane riešená aj v rámci rozhodovacej činnosti ústavného súdu (IV. ÚS 333/2020, III. ÚS 573/2023, I. ÚS 163/2022, I. ÚS 449/2023). Vyšší súdny úradník aj sudca pri výpočte výšky trov konania správne použili § 10 ods. 2 vyhlášky. Predmetom konania (spor o určenie vlastníckeho práva) boli síce nehnuteľnosti určené na bývanie, pravidlo podľa § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky bolo zavedené novelou č. 209/2009 Z. z., ktorej účelom bolo uľahčiť spotrebiteľom prístup k súdu a chrániť obydlie pred nečestnými postupmi dodávateľov dopadajúcimi na ich obydlia. Cieľom novely vyhlášky bolo dať takýmto osobám možnosť dať sa zastúpiť advokátom v spore, v ktorom sa domáhajú ochrany svojho obydlia, a eliminovať prípadnú vysokú náhradu trov konania pri ich procesnom neúspechu. Okresný súd ponechal na posúdení ústavného súdu, či bola vyhláška na konkrétnu vec správne použitá a či tým došlo k takému závažnému zásahu do práv sťažovateľa, že je potrebné zrušiť napadnuté uznesenie.

9. Okresný súd nepovažoval za dôvodnú ani argumentáciu sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení napadnutého uznesenia. Poukázal na § 236 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý okrem iného uvádza, že uznesenie obsahuje „stručné odôvodnenie“. Napadnutému uzneseniu nemožno vyčítať nedostatočné odôvodnenie, pretože nadväzovalo na rozhodnutie

vyššieho súdneho úradníka. Zároveň citáciou rozhodnutí ústavného súdu dalo odpoveď na otázku, prečo je rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka správne.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. Podľa sťažovateľa sa okresný súd snaží obhájiť napadnuté uznesenie odkazom na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu a na novelu vyhlášky. Správnosť použitia § 10 ods. 2 vyhlášky vyšším súdnym úradníkom a sudcom však ponechal na posúdenie ústavnému súdu, z čoho je zrejmé, že sám si nie je istý správnosťou svojho postupu. Z § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky nevyplýva, že by sa toto ustanovenie malo použiť iba v prípade spotrebiteľa. Ak je klientom advokáta spotrebiteľ, ide o zastupovanie v spore zo spotrebiteľskej zmluvy. Vyhláška výslovne uvádza, že na takýto prípad sa použije § 11 ods. 1 písm. b) vyhlášky. Podľa názoru sťažovateľa okresným súdom uvedené rozhodnutia ústavného súdu žiadnym spôsobom neodôvodňujú postup, aký zaujal vyšší súdny úradník a sudca pri uplatnení vyhlášky. S najväčšou pravdepodobnosťou si okresný súd ním uvádzané rozhodnutia ústavného súdu nesprávne vyložil tak, ako to bolo aj pri napadnutom uznesení. Sťažovateľ tiež poznamenal, že strana sporu má právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, čo v tomto prípade nebolo splnené.

III.3. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

11. Zúčastnená osoba uviedla, že základný problém tkvie v rozdielnom výklade vyhlášky okresným súdom a sťažovateľom. Sťažovateľ vykladá § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky doslovne bez povšimnutia druhej časti právnej vety tohto ustanovenia, ktoré uprednostňuje pred § 9 a § 10 vyhlášky, čo je prejav nepochopenia zmyslu a účelu týchto ustanovení vyhlášky, preto ide o výklad nesprávny a rozporný s právnym názorom ústavného súdu, ktorý bol vyslovený v jeho nálezoch (I. ÚS 176/2017 a I. ÚS 119/2012). Sťažovateľ účelovo poukazuje na § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky bez toho, aby dal predmetné ustanovenie do súvislosti so základnými ustanoveniami § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 vyhlášky.

12. Predmet sporu tvorilo peniazmi ocenené právo, a preto okresný súd postupoval v súlade s vyhláškou a judikatúrou ústavného súdu, ak za základnú sadzbu tarifnej odmeny považoval hodnotu spoluvlastníckeho podielu. Zároveň svoje rozhodnutie sudca odôvodnil náležite. Ak by sťažovateľ, ktorý sa domáhal vrátenia daru, mal úspech v spore, došlo by automaticky k zrušeniu podielového spoluvlastníctva, ktoré by takto zaniklo. Sťažovateľ veľmi dobre vedel, že vyvolal spor, ktorého výsledkom by bolo odňatie vlastníckych práv zúčastnenej osobe. Z tohto dôvodu by bolo aj v rozpore s dobrými mravmi požadovať za celkom zrejmý vlastnícky spor priznanie trov konania tak, ako to navrhuje sťažovateľ.

13. Zúčastnená osoba sa nestotožňuje s názorom sťažovateľa, že nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 119/2012-24 zo 16. mája 2012 nemožno použiť v tejto veci, aj keď sa týkal určenia vlastníckeho práva k osobnému motorovému vozidlu [v tomto prípade ústavný súd uprednostnil § 10 ods. 2 vyhlášky pred § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky]. Vôbec nie je podstatné, či sa pôvodné konanie na všeobecnom súde týkalo vlastníckeho práva k osobnému motorovému vozidlu alebo inému peniazmi ocenenému právu. Ústavný súd sa totiž nevyjadruje a nehodnotí konkrétne konanie na všeobecnom súde z pohľadu predmetu takéhoto konania, ale skúma, hodnotí a vyjadruje sa k prípadnému porušeniu základných práv.

14. Aj nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 176/2017-20 z 31. mája 2017 je použiteľný na túto vec, pretože reaguje na prípad, keď v pôvodnom konaní išlo o vyslovenie neplatnosti prevodnej zmluvy (predmetom prevodu bola nehnuteľnosť). Aj v tomto prípade ústavný súd celkom jednoznačne vysvetlil vzájomný vzťah § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 ako základných ustanovení vo vzťahu k § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Ústavný súd uviedol, že ak by súd v pôvodnom konaní rozhodol o neplatnosti právneho úkonu, kataster nehnuteľností by vyznačil stav pred týmto právnym úkonom (čo by sa udialo rovnako aj v tejto veci). Z tohto dôvodu bol podľa názoru ústavného súdu tento druh žaloby svojím spôsobom žalobou o určenie vlastníckeho práva, ktorého predmet je vždy oceniteľný peniazmi.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, patrí aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

16. V súlade so svojou stabilnou judikatúrou ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu, resp. jeho právo na spravodlivé súdne konanie (m. m. II. ÚS 56/05, rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. 9. 1997, Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska). Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je však zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (m. m. IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016).

17. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, a preto ústavný súd v prípade rozhodnutí o trovách konania, ktoré majú len akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017). Taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výrokom o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

18. V prvom rade ústavný súd uvádza, že sťažovateľ namietal nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia. Sudca sa stotožnil s názorom vyššieho súdneho úradníka, že právo na vrátenie daru bolo možné vyjadriť v peniazoch, a preto pri vyčísl'ovaní výšky náhrady trov právneho zastúpenia bolo potrebné aplikovať § 10 ods. 2 vyhlášky. Ústavný súd uznáva, že odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu je stručné, napriek tomu ho na rozdiel

od sťažovateľa ale nepovažuje za nedostatočne odôvodnené. Účinná právna úprava nekladie na odôvodnenie súdneho rozhodnutia vydaného vo forme uznesenia rovnako vysoké nároky ako v prípade, pokiaľ ide o rozhodnutie vydané vo forme rozsudku. Uznesenie totiž predstavuje jednoduchšiu procesnú formu rozhodovania všeobecných súdov a podľa § 236 CSP v jeho prípade postačuje stručné odôvodnenie. Ústavný súd na túto skutočnosť vo svojej judikatúre opakovane poukazuje (porovnaj napr. I. ÚS 236/2019, I. ÚS 238/2019 či I. ÚS 114/2022). Námietky sťažovateľa týkajúce sa kvality odôvodnenia napadnutého uznesenia zároveň nezohľadňujú aj „druhotnosť“ charakteru rozhodovania o konkrétnej výške trov konania. Ako už bolo uvedené, ústavný súd je pri posudzovaní ústavnej akceptovateľnosti rozhodnutí o trovách konania oveľa tolerantnejší ako pri konaniach vo veci samej a zasiahne len v úplne ojedinelých neudržateľných prípadoch, čo však nie je prípad sťažovateľa.

19. Sťažovateľ rozporoval aj právne posúdenie, pretože sudca nezohľadnil osobitný § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky, ktorý podľa jeho názoru je použiteľný na túto vec. Z koncepcie vyhlášky vyplýva, že jej § 10 ods. 2 je všeobecným (generálnym) pravidlom určovania výšky tarifnej hodnoty úkonu právnej služby advokáta. Jeho aplikácia je však obmedzená existenciou výnimiek explicitne vo vyhláške, o čom svedčí dikcia tohto ustanovenia „ak nie je ustanovené inak“. Tieto výnimky sú vo vyhláške výslovne upravené aj pre prípady, ak je inak predmet konania oceneľný v peniazoch. Ide o výnimky podľa § 11 ods. 1 písm. b) a c) vyhlášky, keď sa namiesto relatívnej hodnoty veci alebo práva aplikuje základná sadzba tarifnej odmeny vo výške 1/13 výpočtového základu.

20. Štandardný postup okresného súdu pri rozhodovaní o výške trov konania by mal spočívať (i) v ustálení, či ide o konanie, ktorého predmet možno oceniť peniazmi, alebo ide o peniazmi neoceneľnú vec alebo právo, resp. ich hodnotu možno určiť len s nepomernými ťažkosťami. Následne ak súd dospeje k záveru o peniazmi oceneľnom predmete sporu, (ii) preskúma možnosti aplikácie § 11 ods. 1 písm. b), resp. písm. c) vyhlášky. Naplnením predpokladov aplikácie § 11 ods. 1 vyhlášky je vylúčený postup podľa § 10 ods. 2 vyhlášky (III. ÚS 48/2013).

21. Ústavný súd vo vzťahu k posúdeniu možnosti oceniť peniazmi predmet sporu o vrátenie daru uvádza, že k tejto problematike a k nadväzujúcej otázke určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v zmysle vyhlášky zaujal stanovisko Krajský súd v Žiline v rozsudku sp. zn. 10 Co 421/2013 z 31. marca 2014. V ňom sa stotožnil so záverom, podľa ktorého „*hodnotu práva na vrátenie daru nie je možné vyjadriť v peniazoch... toto právo na vrátenie daru je špecifickým právom zakotveným v ustanovení § 630 Občianskeho zákonníka, nemožno ho stotožniť s vlastníckym právom a z tohto dôvodu nemožno ani pri vyčísl'ovaní trov právneho zastúpenia vychádzať z hodnoty darovaných nehnuteľností*“. Rozsudok krajského súdu bol podrobený ústavnoprávnemu prieskumu v konaní na ústavnom súde sp. zn. I. ÚS 704/2014 a ústavný súd dospel k záveru o ústavnoprávnej udržateľnosti záverov vyslovených krajským súdom, keď uviedol, že „*ústavný súd konštatuje, že závery, ku ktorým krajský súd dospel v spojení s rozsudkom okresného súdu, nemožno označiť za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu*“.

22. Sťažovateľova vec sa tiež týka konania o vrátenie daru, pričom okresný súd vychádzal zo záveru, že ide o konanie, ktoré je možné oceniť peniazmi. Okresný súd teda dospel k záveru opačnému v porovnaní s názormi citovanými v predchádzajúcom odseku. Z uvedeného vyplýva, že

v tejto veci okresný súd nerozhodol o konkrétnej výške trov konania v súlade s judikatúrou ústavného súdu (pozri aj I. ÚS 548/2017, III. ÚS 147/2020, IV. ÚS 215/2021). Je síce pravdou, že ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 119/2012-24 zo 16. mája 2012 zaujal stanovisko k otázke náhrady trov konania v určovacích sporoch, kde uviedol, že v prípade určenia vlastníctva sa výška náhrady trov má posúdiť podľa § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky, ale posudzované konanie sa týkalo nákladov konania v súvislosti s určením vlastníckeho práva k hnutelnej veci (motorové vozidlo). Z tohto dôvodu o tento prípad v okolnostiach posudzovanej veci (určenie neúčinnosti darovacej zmluvy) nejde (rovnako ako v prípade nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 176/2017-20 z 31. mája 2017).

23. Ústavný súd ďalej konštatuje, že konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je v zásade konaním, ktorého predmet možno peniazmi oceniť. Pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka však sudca nezohľadnil ďalšie ustanovenia vyhlášky [konkrétne § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky] priamo vylučujúce aplikáciu § 10 ods. 2 vyhlášky, ak už túto vec sudca považoval za peniazmi oceníteľnú. Pri posudzovaní možnosti aplikácie § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky bolo povinnosťou okresného súdu posúdiť splnenie taxatívne stanovených podmienok nachádzajúcich sa v hypotéze predmetného ustanovenia, t. j. (i) posúdenie povahy subjektov a (ii) posúdenie účelu nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom darovania.

24. Z hľadiska povahy subjektov vyhláška obsahuje slovné spojenie „klientom je fyzická osoba“. Keďže v prejednávanej veci prebiehal spor medzi fyzickými osobami, o splnení tejto podmienky nemožno mať pochyb.

25. Z hľadiska predmetu sporu musí ísť o nehnuteľnosť určenú na bývanie, a to buď všeobecne v zmysle stavebných predpisov, alebo ak nejde o nehnuteľnosť určenú na bývanie v zmysle príslušných stavebných predpisov, postačuje, ak ju fakticky na bývanie využíva dotknutá fyzická osoba – klient, čo vyplýva zo slovného spojenia „slúži jej na bývanie“ alebo fakticky slúži na jej bývanie“ [FIAČAN, I., KEREČMAN, P., HELLENBART, V., SEDLAČKO, F. a kol. *Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa)*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015, s. 80]. Vo svojich vyjadreniach okresný súd a ani zúčastnená osoba vôbec nespochybňovali skutočnosť, že by daný rodinný dom neslúžil na bývanie.

26. Ústavný súd uvádza, že možnosť posúdenia oboch už uvedených podmienok musela vyplynúť už z podanej žaloby a z k nej pripojených príloh. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je zrejmé, že sudca sa implicitne nestotožnil s námietkou sťažovateľa vznesenou v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o nutnosti použitia § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky. Ústavný súd však konštatuje, že v tomto prípade z disponibilných podkladov ani z vyjadrení účastníkov konania nevyplývajú žiadne okolnosti spochybňujúce použiteľnosť § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky. O výške trov právneho zastúpenia sudca rozhodol ústavne neutržiteľne, ak túto vec považoval za peniazmi oceníteľnú, čím nesprávne interpretoval a uplatnil príslušné ustanovenia vyhlášky. Ide o závažnú vadu, ktorá mala vplyv na vecnú správnosť napadnutého uznesenia, a z ústavného hľadiska jej intenzita preto indikuje neakceptovateľnosť. Sumarizujúc už uvedené závery, ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

27. Slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité v ústavnom zakotvení základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy), implikuje v sebe podľa stabilnej rozhodovacej praxe ústavného súdu aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení práva na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 a nasledujúcich ústavy (I. ÚS 23/01, III. ÚS 328/05, III. ÚS 260/07, PL. ÚS 6/2016, I. ÚS 395/2016, III. ÚS 109/2020).

28. Sťažovateľ namietal, že napadnutým uznesením došlo k zásahu do ich práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Napadnutým uznesením bolo ústavne neudržateľne rozhodnuté o povinnosti sťažovateľa nahradiť zúčastnenej osobe vyššiu sumu trov konania, čo nepochybne malo negatívny dopad do jeho majetkovej sféry. Keďže ústavný súd dospel k záveru o porušení procesných práv sťažovateľa, podľa názoru ústavného súdu napadnutým uznesením boli porušené práva sťažovateľa aj podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu (bod 1 výroku tohto nálezu).

29. Keďže ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu práv sťažovateľa, bolo potrebné podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) rozhodnúť aj o zrušení napadnutého uznesenia a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľa aj vrátiť vec v zmysle § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde okresnému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

30. Po zrušení napadnutého uznesenia a vrátení veci na ďalšie konanie je sudca viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze (§ 134 ods. 1 druhá veta zákona o ústavnom súde) znamenajúcim potrebu sa buď opätovne vysporiadať s právnym názorom vyššieho súdneho úradníka o uplatnení § 10 ods. 2 vyhlášky v tejto veci, alebo opätovne rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka.

V.

Trovy konania

31. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky.

32. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2023 zodpovedá sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2022, ktorá bola vo výške 1 252 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2023 je 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

33. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 530,86 eur vrátane dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (ústavný súd považuje za preukázané, že právny zástupca sťažovateľov je platcom DPH)], a to za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2023, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], dvakrát paušálnu náhradu hotových výdavkov v roku 2023 (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi odmenu za repliku k vyjadreniu okresného súdu k ústavnej sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľa reagoval na vyjadrenie okresného súdu bez uvedenia nových skutočností majúcich vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej (bod 4 výroku tohto nálezu).

34. Zúčastnená osoba si vo svojom vyjadrení uplatnila trovy konania v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd poukazuje na § 73 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého zúčastnená osoba nemá vôbec nárok na náhradu trov konania, ktoré jej vznikli v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. apríla 2024

Robert Šorl
predseda senátu